Oponentský posudek na bakalářskou práci Markéty Mikšovské

Poezie Milana Kocha v kontextu beatnické tvorby a undergroundu

Bakalářská práce Markéty Mikšovské je cenným pokusem o poznání jisté části českého básnictví přelomu šedesátých a sedmdesátých let 20. století v několikerém ohledu. Jednak je to volba básnické tvorby Milana Kocha (1948–1974) jako ústředního tématu práce, jednak porovnávání, resp. juxtaponování této tvorby vedle poezie Václava Hraběte (1940–1965), a nakonec vztah poetiky obou autorů k výrazu amerických beatniků. Vzhledem k dosavadním výsledkům literárněhistorické a vydavatelské práce jde navíc o volbu tématu se zřejmým polemickým záměrem.

Milan Koch patří k nejzajímavějším osobnostem „osamělých" básníků druhé poloviny 20. století: je mladší než generace autorů narozená kolem roku 1940 a debutující v první polovině šedesátých let, a současně tragicky zahynuvší dřív, než se v průběhu let sedmdesátých naplno rozvinula tradice strojopisných sborníků undergroundu, samizdatových knižních řad a posléze i časopisů. Jeho dílo je dosud známo pouze v opisu, jež po autorově smrti pořídila jeho manželka, a z něhož byly tiskem vydány dva útlé výbory (1992 a 2006, oba ed. Martin Machovec) a jedna próza (1996, de facto rovněž „samizdat", resp. vl. nákl. J. Typlta v Nové Pace). Samizdatový *Slovník českých spisovatelů* (1978, tiskem Toronto 1982, Praha 1991 jako *Slovník zakázaných autorů*) Kochovo heslo obsahoval, akademický *Slovník českých spisovatelů po r. 1945* (1995) však už nikoli. Vedle edičních poznámek z obou básnických výborů je jedinou „úřední" stopou tohoto autora v české literatuře půlstránková pasáž v akademických *Dějinách české literatury 1945–1989* (IV, 2008, s. 280, autorem je nepochybně Martin Machovec).

Autorka na tuto Kochovu literárněhistorickou „osamělost" i na specifičnost jeho básnického výrazu reaguje ve své práci sympaticky, ale spíše intuitivně. Část základního srovnávacího vymezení (Koch – beatnici – Zábranovy překlady jejich textů) de facto přebírá z doslovu Milana Kozelky k edici z roku 2006 a z Machovcova textu ve zmiňovaných akademických *Dějinách*, ale nic zásadně nového, resp. analytického k tomuto vymezení nepřidává. Ke srovnávání Kochových básní s poetikou Václava Hraběte rovněž nedospívá cestou rozboru uměleckého textu, ale převážně prostřednictvím konstatování o „diametrální odlišnosti" (s. 9) nebo „sentimentalitě par excellence" (s. 34, též „sentimentální gesce" na s. 40) u Hraběte, u Kocha pak o „beatnicky sebelítostivém ladění" (s. 23) nebo o větší „dramatické melancholičnosti" jeho básní (s. 25).

K rozpačitému dojmu z předkládané práce přispívá též blíže neurčené zacházení s pojmy jako „romantismus" (s. 12, 25, 28, 30) nebo „autenticita" (s. 19, 34): jistěže si pod nimi dokážeme leccos představit, ale v literárněhistorické práci na dané téma je třeba jejich širokým významům pole působnosti přece jen zúžit. V případě „totálního realismu" (s. 11, 29, 39), termínu, který je naopak úzce vázán na poetiku kolem Vodseďálkovy a Bondyho Edici Půlnoc na přelomu čtyřicátých a padesátých let (v

této souvislosti je přesně užit jen na s. 19), by bylo namístě jeho sémantiku „přeznačit“ (na s. 39 je sousloví „totální realismus“ použito v časové následnosti jevů chybně: Ginsberg byl v Praze dávno poté, co Bondy s Vodseďálkem svou poetiku razili a poté nakonec opustili).

Zdůrazňuji, že s autorkou bakalářské práce sdílím na jedné straně přesvědčení o neúměrném přeceňování Hrabětových veršů a o mytizaci jejich autora, na straně druhé jsem pak zaujat pro dosud nepojmenovanou hodnotu Kochových textů. Možná potřeboval její spis více času (rozhodně by jí prospěla opakovaná redakce, věcná i jazyková).[*] V práci je přitom několik momentů, které ukazují, že dispozice k popisu uměleckého textu autorka má, např. úsek o časových rovinách rozsáhlé básně Červená KarKULKA (s. 20), postřehy o „dobově generalizujících schématech“ undergroundu (s. 28) nebo „místopisném“ rysu Kochových textů (s. 32). V celkovém výkladu jsou však takové náznaky překryty letmým nebo přibližným srovnáváním (viz častou frekvenci příslovcí jako „více“, „spíše“, „často“), které jednotlivé rozdílnosti jen nastiňují, avšak dále je nerozpracovávají. Bakalářská práce ale naplňuje požadavky kladené na tento žánr a jako její hodnocení navrhuji známku „velmi dobře“.

Michael Špirit, 29. ledna 2017

[*] Jen pod čarou zmiňuju např.: Kochova manželka jeho dílo po smrti nesepsala (s. 12), nýbrž opsala; „ignorace interpunkční znamének“ (s. 19) mělo být spíše „rezignací na…“, a není to jev vlastní beatnické generaci, nýbrž básnění v českém prostoru už od nástupu moderny na přelomu 19. a 20. století; „nepřirozené typické oslavování a uctívání“ komunistických symbolů v závěru Červené KarKULKY (s. 22) je projev autorské ironie (parodie, persifláž); sousloví „podzemní živly“ (s. 40) doufám autorka nemyslí vážně, jen snad u něj zapomněla udělat uvozovky; pasáži o textech coby hře, přisuzované oběma spisovatelům (s. 34), jsem neporozuměl ani na opakované čtení).
Z formálních jevů např. chybná shoda přísudku s podmětem (s. 9, 26, 40); chybné psaní slov tématika, mýtický (s. 26, 30); při citování edice textů jednoho autora neuvádíme na první pozici editora, nýbrž autora; při opakovaném citování z téhož pramene nemusíme vypisovat celý bibliografický údaj, nýbrž stačí údaj zkrácený s odkazem na první výskyt nebo na závěrečný seznam literatury.